

ΓΡΑΠΤΕΣ ΑΠΟΛΥΤΗΡΙΕΣ ΕΞΕΤΑΣΕΙΣ ΙΟΥΝΙΟΥ 2018

ΜΑΘΗΜΑ: ΝΕΑ ΕΛΛΗΝΙΚΑ

ΤΑΞΗ: Γ΄ Γυμνασίου

ΗΜΕΡΟΜΗΝΙΑ: 6 Ιουνίου 2018

ΧΡΟΝΟΣ: 2 ώρες

ΓΕΝΙΚΕΣ ΟΔΗΓΙΕΣ:

- α) Να γράψετε μόνο με μπλε ή μαύρο μελάνι.
- β) Να απαντήσετε σε όλα τα μέρη και σε όλα τα ερωτήματα.
- γ) Οι ερωτήσεις να απαντηθούν στα φύλλα εξέτασης που σας δίνονται.
- δ) Να σημειώσετε στα φύλλα εξέτασης τα στοιχεία σας (ονοματεπώνυμο, τμήμα, αριθμό).
- ε) Δεν επιτρέπεται η χρήση διορθωτικού.

Το εξεταστικό δοκίμιο αποτελείται από οκτώ (8) σελίδες

ΜΕΡΟΣ Α΄: ΝΕΑ ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ (ΜΟΝΑΔΕΣ 14)**ΚΕΙΜΕΝΟ 1****Εθελοντισμός, μια πράξη ανθρωπιάς**

Σε μια δύσκολη εποχή που κυριαρχεί ο εγωισμός και το ατομικό συμφέρον, κάποιιοι κρατούν ακόμα αναμμένη τη φλόγα της αγάπης. Με πνεύμα συνεχούς και ανιδιοτελούς προσφοράς στον συνάνθρωπο, στην πατρίδα, στη φύση και το περιβάλλον, ο εθελοντής δρα είτε ατομικά, είτε διαμέσου οργανώσεων κι αποτελεί φωτεινό παράδειγμα προς μίμηση για όλους μας.

Ο εθελοντισμός είναι μια εμπνευσμένη πράξη κατά την οποία ο εθελοντής ενσυνείδητα, με ελεύθερη βούληση και πλήρη ανιδιοτέλεια, θέτει τις υπηρεσίες του εις όφελος του πολίτη και της κοινωνίας γενικότερα. Μέσω της εθελοντικής δράσης ενισχύεται η κοινωνική συνοχή, διευθετούνται με τον καλύτερο δυνατό τρόπο διάφορα κοινωνικά ζητήματα, αυξάνεται η ενεργητική συμμετοχή των ανθρώπων, ενισχύεται η ανάπτυξη επικοινωνιακών, κοινωνικών και επαγγελματικών δεξιοτήτων αλλά και η ανάπτυξη νέων ικανοτήτων. Ο ρόλος των εθελοντών είναι πάντα επικουρικός και δεν μπορεί σε καμία περίπτωση να υποκαταστήσει τις ελλείψεις που παρουσιάζει η κρατική πολιτική.

Αν και οι ρίζες του εθελοντισμού είναι βαθιά ριζωμένες μέσα στην κοινωνία από αρχαιότατων χρόνων, δυστυχώς στην πατρίδα μας το ποσοστό των εθελοντών ανέρχεται μόλις στο 1,2% των πολιτών. Όσο πιο υψηλό είναι το ποσοστό, τόσο υψηλότερος είναι και ο δείκτης του πολιτισμού μιας κοινωνίας.

Οι σημαντικότεροι λόγοι που ωθούν τους ανθρώπους σε πράξεις εθελοντικής βοήθειας έχουν σχέση με το αίσθημα κοινωνικής αλληλεγγύης, την αναζήτηση ενός ανώτερου νοήματος στη ζωή, την αναζήτηση κοινωνικής αναγνώρισης και προβολής, τη διάθεση για ψυχική και κοινωνική επαφή, τη χαρά της προσφοράς.

Οι συνήθεις τομείς δραστηριοποίησης των εθελοντών αφορούν τις φιλανθρωπικές, τις πολιτιστικές δραστηριότητες, την προστασία του περιβάλλοντος και τις οικολογικές οργανώσεις. Από τις σημαντικότερες οργανώσεις θεωρούνται η unicef, Το χαμόγελο του παιδιού, ο Ελληνικός Ερυθρός Σταυρός, Οι Γιατροί Χωρίς Σύνορα, Το Σώμα Ελλήνων Προσκόπων, η Greenpeace, το WWF, η ΕΔΑΣΑ (Εθελοντές Δασοπροστασίας Αττικής), το Praksis, το ΕΚΠΑΖ, η ΕΟΕ και άλλες.

Εκτός από τις πολύ θετικές επιδοκίμασιες για το ηθικό μεγαλείο του ανθρώπου και την επιβεβαίωση της χριστιανικής ηθικής, συχνά οι εθελοντές δέχονται και πολλές επικρίσεις μερικές εκ των οποίων αναφέρονται ως την κάλυψη προσωπικών βλέψεων, είτε την αντιμετώπιση προσωπικών ψυχολογικών προβλημάτων, είτε για την κριτική τους στάση στον χώρο που προσέρχονται να προσφέρουν τις υπηρεσίες τους, είτε ότι καταλαμβάνουν θέσεις εργασίας μόνιμου προσωπικού, ενώ για κάποιες εθελοντικές οργανώσεις υπάρχει η υπόνοια, ότι δεν υπάρχει διαφάνεια στη διαχείριση διάφορων οικονομικών θεμάτων.

Η 5 Δεκεμβρίου καθιερώθηκε από το 1985 να γιορτάζεται ως αναγνώριση του έργου των εθελοντών για την αμέριστη προσφορά τους στο κοινωνικό σύνολο.

Στηρίζουμε τον εθελοντισμό, γιατί αποτελεί στάση ζωής.

Γεωργία Νικητέα, EcoView.gr

ΚΕΙΜΕΝΟ 2

Από τη στιγμή που ξεκινήσαμε την καινούρια εκστρατεία μας για την εκπαίδευση των παιδιών με αναπηρία στην Ελλάδα, τα συναισθήματά μου αλλάζουν συνέχεια, αλλά παραμένουν το ίδιο έντονα. Και σήμερα έχω σπουδαία νέα που με κάνουν πολύ χαρούμενη. Ας πάρουμε, όμως, τα πράγματα από την αρχή.

Όταν πρωτοδιάβασα την έρευνα που δημοσιεύσαμε που αποτυπώνει την πραγματικότητα της εκπαίδευσης των παιδιών με αναπηρία στη χώρα μας, ειλικρινά ένιωσα απόγνωση. Δεν μπορούσα να πιστέψω ότι εκτιμάται ότι μόνο το 15% από τα παιδιά με αναπηρίες πηγαίνει σχολείο. Και όμως, είναι κάτι που θα μπορούσα να έχω αναρωτηθεί και μόνη μου. Σε όλη τη διάρκεια της σχολικής μου εμπειρίας, δεν είχα ποτέ κανέναν συμμαθητή με αναπηρία. Δεν είναι, λοιπόν, ότι

αυτά τα 170.000 παιδιά δεν υπάρχουν, είναι ότι δεν τα βλέπουμε. Παραμένουν αόρατα, επειδή όλοι εμείς και κυρίως το κράτος, επιλέγουμε να μην τα δούμε.

Όταν ετοιμάζα το υλικό της εκστρατείας, μίλησα με πολλούς ανθρώπους από αυτό το 15% και κατέγραψα τις μαρτυρίες τους. Ρωτούσα τους γονείς των παιδιών από πού έβρισκαν όλες τις πληροφορίες για το τι μπορούν να κάνουν για τα παιδιά τους. Παντού άκουγα σχεδόν την ίδια ιστορία: άνθρωποι με φοβερή δύναμη που προσπαθούν να βρουν μια άκρη σχεδόν μόνοι τους στα τυφλά. Ρωτούσα μαθητές με αναπηρία αν φαντάζονταν μια ζωή χωρίς το σχολείο. Ήταν σαν να τους ρωτούσα αν μπορούν να ζουν χωρίς να αναπνέουν, τόσο παράξενα με κοιτούσαν. Συχνά έφευγα από τις συναντήσεις και έκλαιγα. Δεν καταλάβαινα αν με συγκινούσε η δύναμή τους ή οι δυσκολίες τους.

Με το 85% που δεν πήγαν σχολείο δε μίλησα, δεν ήξερα καν πού μπορώ να τους βρω ή και απλώς να τους δω. Φτιάξαμε, όμως, ένα βίντεο και προσπαθήσαμε να μιλήσουμε για τα αόρατα παιδιά που παραμένουν αποκλεισμένα από τη σχολική ζωή. Όποτε έβλεπα το βίντεο, με έπιανε πάντα ένα μικρό άγχος. Ανησυχούσα μήπως δεν καταφέρουμε να αλλάξουμε κάτι με αυτή την εκστρατεία.

Και σήμερα σχεδόν ένα μήνα από όταν ξεκινήσαμε τη δημόσια κινητοποίηση του κόσμου, ήρθαν τα πρώτα καλά νέα. Αφού σχεδόν 46.000 άνθρωποι υπέγραψαν την επιστολή της ActionAid προς τον Υπουργό Παιδείας, Αριστείδη Μπαλτά, βοηθώντας μας να ενισχύσουμε την αίσθηση της ευθύνης του απέναντι σε τόσους χιλιάδες ανθρώπους, ενώ εκατοντάδες ήταν τα αποκόμματα στα ΜΜΕ που δημοσίευσαν τις ανακοινώσεις μας μεγαλώνοντας την πίεση, ο Υπουργός απάντησε σε ένα από τα αιτήματά μας!

Αυτό ήταν το πρώτο από τα αιτήματά μας και χαιρόμαστε όλοι πάρα πολύ που θα γίνει άμεσα πραγματικότητα! Και η ανταπόκριση του Υπουργείου δε θα ήταν τόσο γρήγορη και σαφής, αν δεν είχαν πιέσει τόσοι χιλιάδες άνθρωποι, δυναμώνοντας την φωνή της ActionAid.

Έχουμε πολύ δρόμο ακόμα μπροστά μας μέχρι να δούμε να αλλάζει η κατάσταση πραγματικά, αλλά τώρα είμαι αισιόδοξη. Δεκάδες χιλιάδες παιδιά με αναπηρία στην Ελλάδα βρίσκονται ακόμα εκτός σχολείου και υπάρχουν πολλά που πρέπει να γίνουν.

<http://www.actionaid.gr/blog/archive/2015/apo-tin-apognosi-stin-elpida-i-proti-niki-gia-tin-ekpaideusi-ton-paidion-me-anapiria/>

I. Κατανόηση Περιεχομένου (Μονάδες 2)

1. Να αναφέρετε και να εξηγήσετε δύο (2) επιχειρήματα με τα οποία η συντάκτρια του Κειμένου 1 στηρίζει την άποψη ότι οι εθελοντές «κρατούν αναμμένη τη φλόγα της αγάπης». (μον. 1)

2. Οι συντάκτες των Κειμένων 1 και 2 παρουσιάζουν δυσκολίες και προβλήματα που εμποδίζουν το έργο του εθελοντισμού. Να εντοπίσετε και να εξηγήσετε ένα (1) πρόβλημα από το κάθε Κείμενο. (μον. 1)

II. Κατανόηση Μορφής (Μονάδες 4)

1. Οργάνωση Λόγου (μον. 1)

α. Να γράψετε έναν τίτλο για το Κείμενο 2. (μον. 0,5)

β. Να γράψετε έναν πλαγιότιτλο για τη 2^η παράγραφο του Κειμένου 1. (μον. 0,5)

2. Μορφοσυντακτικά Φαινόμενα (Μον. 2)

α. Να αναγνωρίσετε το είδος των δευτερευουσών ονοματικών προτάσεων που είναι υπογραμμισμένες στα Κείμενα 1 και 2 και να χαρακτηρίσετε τον συντακτικό τους ρόλο. (μον. 1)

i. ...να γίνουν (Κείμενο 2)

ii. ...ότι δεν υπάρχει διαφάνεια στη διαχείριση διάφορων οικονομικών θεμάτων (Κείμενο 1)

β. Να αντικαταστήσετε την υπογραμμισμένη δευτερεύουσα ονοματική πρόταση με ονοματική φράση, κάνοντας οποιαδήποτε αλλαγή χρειάζεται. (μον. 0,25)

...μέχρι να δούμε να αλλάξει η κατάσταση πραγματικά... (Κείμενο 2)

γ. Να εντοπίσετε και να αναγνωρίσετε το είδος των δευτερευουσών επιρρηματικών προτάσεων στις πιο κάτω φράσεις. (μον. 0,5)

i. Στηρίζουμε τον εθελοντισμό, γιατί αποτελεί στάση ζωής. (Κείμενο 1)

ii. Όποτε έβλεπα το βίντεο, με έπιανε πάντα ένα μικρό άγχος. (Κείμενο 2)

δ. Να γράψετε το είδος του παρακάτω υποθετικού λόγου. (μον. 0,25)

Και η ανταπόκριση του Υπουργείου δεν θα ήταν τόσο γρήγορη και σαφής, αν δεν είχαν πιέσει τόσοι χιλιάδες άνθρωποι... (Κείμενο 2)

3. Λεξιλογικά (μον. 1)

α. Η λέξη «δύναμη» (Κείμενο 2, 3^η παράγραφος) είναι πολύσημη. Να γράψετε μια πρόταση στην οποία η λέξη «δύναμη» να έχει διαφορετική σημασία.

(μον. 0,25)

β. Να γράψετε ένα τονικό παρώνυμο της λέξης «χώρος» (Κείμενο 1, 6^η παράγραφος).

(μον. 0,25)

γ. Να γράψετε:

i. ένα συνώνυμο (μονολεκτικά) για την πιο κάτω υπογραμμισμένη λέξη:

(μον. 0,25)

«αυξάνεται η ενεργητική συμμετοχή των ανθρώπων» (Κείμενο 1, 2^η παράγραφος)

ii. ένα αντώνυμο (μονολεκτικά) για την πιο κάτω υπογραμμισμένη λέξη:

(μον. 0,25)

«Με πνεύμα συνεχούς και ανιδιοτελούς προσφοράς στο συνάνθρωπο, στην πατρίδα, στη φύση και το περιβάλλον» (Κείμενο 1, 1^η παράγραφος)

Προσοχή: Λέξεις με ορθογραφικά λάθη δε θεωρούνται σωστές.

I. Παραγωγή Γραπτού Επικοινωνιακού Λόγου (ΜΟΝΑΔΕΣ 8)

Σε άρθρο σας, που θα δημοσιευτεί στην εφημερίδα του σχολείου σας α) να εξηγείτε τους λόγους για τους οποίους οι νέοι στις μέρες μας θα πρέπει να αναπτύσσουν εθελοντικές δράσεις και β) να τονίσετε τα οφέλη του εθελοντισμού τόσο για την κοινωνία όσο και για τους ίδιους τους εθελοντές. (250-300 λέξεις)

ΜΕΡΟΣ Β΄: ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΑ (ΜΟΝΑΔΕΣ 6)

ΔΙΔΑΓΜΕΝΟ ΚΕΙΜΕΝΟ

Κείμενο Ι: Κωνσταντίνος Καβάφης, «Θερμοπύλες»

Τιμή σ' εκείνους όπου στην ζωή των
ώρισαν και φυλάγουν Θερμοπύλες.
Ποτέ από το χρέος μη κινούντες·
δίκαιοι κι ίσοι σ' όλες των τες πράξεις,
αλλά με λύπη κιόλας κι ευσπλαχνία· 5
γενναίοι οσάκις είναι πλούσιοι, κι όταν
είναι πτωχοί, πάλ' εις μικρόν γενναίοι,
πάλι συντρέχοντες όσο μπορούνε·
πάντοτε την αλήθεια ομιλούντες,
πλην χωρίς μίσος για τους ψευδομένους. 10

Και περισσότερη τιμή τούς πρέπει
όταν προβλέπουν (και πολλοί προβλέπουν)
πως ο Εφιάλτης θα φανεί στο τέλος,
κι οι Μήδοι επί τέλους θα διαβούνε.

Ερώτηση Β1

α. Να εξηγήσετε τη σημασία της λέξης *Θερμοπύλες* στο καβαφικό ποίημα. (μον. 1)

β. Να σχολιάσετε το νόημα της τελευταίας στροφής του ποιήματος. (μον. 1)

ΑΔΙΔΑΚΤΟ ΚΕΙΜΕΝΟ

Κείμενο ΙΙ: Λίνα Σολομωνίδου, «Ενθάδε κείται»* (απόσπασμα)

Στο μυθιστόρημα *Ενθάδε κείται* (1964) η συγγραφέας, Λίνα Σολομωνίδου (1924-2008), αντλεί έμπνευση από την πρόσφατη ιστορία της Κύπρου, με επίκεντρο τον απελευθερωτικό Αγώνα κατά της Αγγλοκρατίας (1955-59). Στο συγκεκριμένο απόσπασμα παρακολουθούμε τις τελευταίες ώρες του κεντρικού πρωταγωνιστή, του Δημήτρη Γεωργάρα, η μορφή του οποίου παραπέμπει σαφώς στον Γρηγόρη Αυξεντίου.

[...] Η φωνή του Δημήτρη, οι σφαίρες που σφυρίζουν, γαζώνει το αυτόματο. Φασαρία, σαματάς απ' όξω, χτυπήθηκε ο Εγγλέζος! Το χωνί, να παραδοθούν! Είναι χαμένοι! Αν θέλουν να γλυτώσουν τη ζωή τους, να παραδοθούν! Ησυχία, περιμένουν, καμιά απάντηση. Ο Δημήτρης τούς προστάζει να τραβήξουν

*Ενθάδε κείται= εδώ βρίσκεται νεκρός

σ' όποιοι κάνει να πλησιάσει. Τραντάζεται η σπηλιά, τους ρίχνουν χειροβομβίδες. Ξανά το χωνί. Σε λίγο θα τους λείψουν οι σφαίρες, για τρεις ώρες κρατά η μάχη. Όχι, δεν αντέχουν.

— Εσείς να παραδοθείτε. Εγώ θα μείνω.

Τον κοιτάζουν. Όχι, θα μείνουν όλοι τους ίσαμε το τέλος.

— Δεν έχουμε άλλα πυρομαχικά, θα μείνω εγώ με τις σφαίρες που απομένουν. Εξάλλου είναι διαταγή. Εγώ είμαι ο τομεάρχης κι αυτή είναι η προσταγή μου.

Τα χέρια τους ψηλά, ένας-ένας βγαίνουν από τη σπηλιά. Κοντοστέκεται ο Γρηγόρης.

— Δημήτρη, άσε με να μείνω!

— Όχι! Κι εσύ πρέπει να παραδοθείς.

Σκύβει, αρπάζει το χέρι του, το σφίγγει.

Τον σπρώχνουν οι στρατιώτες, ψάχνουν, ναι, είναι άοπλος. Πού είναι ο Δημήτρης Γεωργάρας; Το χωνί. Κάνει ένας Εγγλέζος να πλησιάσει το κρησφύγετο, σφυρίζει η σφαίρα, πέφτει ο Εγγλέζος, τρέχουν οι άλλοι να τον σηκώσουν. Κάτι ετοιμάζουν, τον σκουντά ένας στρατιώτης μπροστά στον λοχαγό τους. Εξηγεί ο διερμηνέας.

— Θα πας πίσω στο κρησφύγετο, θα πεις του Γεωργάρα για τελευταία φορά να παραδοθεί, αλλιώς θα τον κάψουμε ζωντανό.

— Μα δεν μπορείτε να το κάνετε αυτό! Δεν επιτρέπεται. Είναι ατιμία!

— Πήγαινε!

Θεέ μου, είναι ικανοί να το κάμουν!

— Δημήτρη, μην τραβάς! Εγώ είμαι, ο Γρηγόρης.

Πίσσα το σκοτάδι, κλείνει τα μάτια του να συνηθίσει.

— Δημήτρη, θα σε κάψουν, πρέπει να παραδοθείς!

— Ποτέ! Ακούς; Εγώ δεν παραδίνομαι, να με κάψουν.

Τι έχει και σέρνεται;

— Μα είσαι πληγωμένος!

— Ναι, εδώ στον μηρό.

— Ούτε γω δεν φεύγω. Μαζί σου ίσαμε το τέλος.

Ξελαρυγγιάζεται το χωνί, περιμένουν. Θα παραδοθεί ή όχι; Όχι, δεν θα παραδοθεί ούτε αυτός, ούτε ο Γρηγόρης.

Σωπαίνει το χωνί, ησυχία. Ύστερα βήματα βιαστικά, σα να σέρνουν κορμούς, κλαδιά. Κουβέντες πνιχτές, μυρουδιά από βενζίνη. Προσταγές, γαζώνει το στεν.

— Πάρε. Πέντε σφαίρες ο καθένας μας, δεν έχουμε άλλες. Πρόσεξε, καλύψου πίσω από μένα!

Τους πνίγει ο καπνός, καίνε τα μάτια τους, βήχουν, τους έχουνε ζώσει οι φλόγες, καίγονται! Είναι στην κόλαση!

— Γρηγόρη, η τελευταία σφαίρα. Τούτη είναι για μένα. Παραδώσου εσύ.

Σέρνεται με τα γόνατα, με τους αγκώνες. Να γλυτώσει από την κόλαση! Ανοίγουν τα πλεμόνια του, αέρα! Βήχει, βήχει, τρέχουν τα μάτια του. Δόξα τω Θεώ, αέρα! Τον τραβάνε, το πρόσωπό του, τα χέρια του είναι τσουρουφλισμένα. Για τον Θεό, λίγο νερό! Του δίνει ο Εγγλέζος το παγούρι του, ρουφά με απληστία, γιομίζει τις χούφτες του, βουτάει το πρόσωπό του. Όπου αγγίζει είναι φωτιά.

Σταμάτησαν οι σφαίρες, δεν ακούγεται ο ξερός κρότος του στεν που γαζώνει, οι φλόγες έχουνε σβήσει, μερικά κούτσουρα καπνίζουν. Τρεις στρατιώτες σέρνουν ένα μπόγο τυλιγμένο μέσα σε μια κουβέρτα στρατιωτική, τον αφήνουν μπροστά στο λοχαγό. Κάνει μερικά βήματα, κοντοστέκεται. Μυρουδιά από καμένες σάρκες. Όχι, δεν είναι δυνατόν! Ανοίγουν την κουβέρτα. Τούτο το κούτσουρο το καμένο δεν

μπορεί νά 'ναι ο Δημήτρης! Τα μάτια του σταματούν στις αρβύλες. Οι αρβύλες του Δημήτρη. Ένας κόμπος τού φράζει τον λαιμό του, σκοτεινιάζει ο ήλιος. Ταλαντεύεται, θα πέσει, ακουμπά σ' ένα πεύκο, δεν τον σηκώνουν τα πόδια του, γονατίζει. Οι χούφτες του αγγίζουν τις ξερές βελόνες, κλείνει τα μάτια του, η μυρουδιά του πεύκου, η μυρουδιά της γης. [...]

Ερώτηση Β2

Να παρουσιάσετε σε μία παράγραφο:

- α. το ήθος των ηρώων τόσο στο καθαφικό ποίημα όσο και του ήρωα-πρωταγωνιστή στο «Ενθάδε κείται» της Λίνας Σολομωνίδου και
- β. τις οικουμενικές αξίες που υπηρέτησαν οι ήρωες με τον αγώνα τους. (μον. 2)

Ερώτηση Β3

Ποιοι στίχοι του ποιήματος «Θερμοπύλες» θα μπορούσαν να αποτελέσουν τον τίτλο του «Ενθάδε κείται»; (μον. 0,5)

Ερώτηση Β4

- α. Ποιος είναι ο τύπος της αφήγησης και ποιος ο τύπος του αφηγητή στο κείμενο «Ενθάδε κείται»;
Τι πετυχαίνει η συγγραφέας με τον συγκεκριμένο τύπο αφήγησης; (μον. 1)
- β. Να γράψετε ποια από τις παρακάτω λέξεις ταιριάζει στο ύφος του κάθε κειμένου (μία λέξη για κάθε κείμενο). (μον. 0,5)

«Θερμοπύλες»

- i. οικείο
- ii. μεγαλόπρεπο
- iii. επίσημο
- iv. ειρωνικό

«Ενθάδε κείται»

- i. επίσημο
- ii. δραματικό
- iii. αγωνιώδες
- iv. χιουμοριστικό

Οι εισηγητές/τριες

Δέσποινα Νικολάου-Μύαρη
Μαρία Μαλακτού
Χριστιάνα Ιωάννου
Γιώργος Κολοκοτρώνης

Ο Διευθυντής

Γιώργος Γαβριήλ

